

Dr. Marjana Hönigsfeld Adamič, varuhinja vider in bobrov

Bober se je vrnil domov, na Hodoš

Prve sledi bobrov na Goričkem so odkrili lani pozimi, letos so že dokaj ustaljeni – Bober zadržuje vodo v pokrajini, podobno, kot so jo nekoč mlini in mlinščice

Živalske in rastlinske vrste izginjajo z obličja zemlje, v zadnjem stoletju predvsem zaradi škodljivega delovanja človeka, in to stokrat, po nekaterih podatkih celo tisočkrat do desetisočkrat hitreje kot nekoč. V prihodnosti bo bogat tisti, ki se bo lahko pohvalil ne le z viri pitne vode, ampak tudi z živalsko in rastlinsko pestrostjo. In kako sprejeti dejstvo, da se je v pomurske reke vrnil bober, zavarovana žival, ki jo je pred dobrima dvema stoletjema iztrebil človek? Se bomo veselili vrnitve in bomo lahko pogrešili tistih nekaj dreves, ki bodo padla pod bobrovimi glodači? Dr. Marjana Hönigsfeld Adamič z Inštituta Lutra je prepričana, da o pozitivnosti vrnitve bobra v Krko na Goričkem in Muro sploh ne smemo dvomiti. Izbrano področje razpisa projekta GoForMura z daljšim naslovom Upravljanje gozdnih habitatnih tipov in vrst v izbranih območjih Natura 2000 ob Muri (ki ga je na razpis Finančnega mehanizma EGP 2009–2014 prijavil Gozdarski inštitut Slovenije) je bilo biotska raznovrstnost in ekosistemske storitve. Projekt je predvidel tudi popise nekaterih ogroženih vrst ptic in dveh obvodnih sesalcev, vidre in bobra, s katerimi se gozdarska stroka sicer ne ukvarja, a ju spremlja nevladna organizacija Lutra, inštitut za ohranjanje naravne dediščine. Zato je bila Lutra povabljen partnerstvo, da je v družbi gozdarjev prispevala svoje izkušnje in »dodano vrednost«, projektne partnerja, priznanega strokovnjaka za bobre, dr. Dunčana Halleyja s priznanega Norveškega inštituta za raziskovanje narave (NINA), ki ima veliko izkušenj z odnosom javnosti do bobra. Marjana Hönigsfeld Adamič je v povezavi s ponovnim pojavom bobrov odgovorila na nekaj aktualnih vprašanj.

Na Goričkem si je domovanje našlo kar veliko živali, ki bi jih v drugih pokrajinah z veseljem sprejeli, denimo vidre in polhi, tu pa se je, kot vse kaže, ponovno pojavil tudi bober.

»Vidra je tukaj vedno bila, ni izginila, skriva se, živi odmaknjeno življenje in se je ne opazi. Bober pa je res izginil za dobrih 200 let in ljudje so povsem izgubili stik z njim. Vrnili se je po Krki iz Madžarske. V Slovenijo je prvič prišel po Savi, in to le nekaj let po tem, ko so ga Hrvati ponovno naselili v letih od 1996 do 1998 – v naravo so pustili več skupin, skupaj okrog 80 bobrov. Že okrog leta 2000 so se bobri pojavili tudi v dolenski Krki, nato v Kolpi, Muri, Dravi ... Lani je minilo 20 let od ponovne naselitve bobra in v Ivanič Gradu so pripravili zelo lepo slovesnost z gosti z zagrebške gozdarske fakultete. To lepo in turistično razvito mesto živi z bobrom, imajo številna društva, klube, predstave, poimenovane po bobrih. Zavedajo se tega, da je to prednost in to tudi izkoriščajo. Otroci, šolske skupine so oblečeni v bobre nastopali, peli. Ljudje res živijo s tem, prav zares.«

Njim je bober torej rdeča nit ali spodbuda za razvoj, v Sloveniji pa imamo te dni prireditve Bobrov v Ljubljani, ničesar pa ni tam, kjer bober v resnici živi. Zakaj?

»To je primer, kako se različno odzivamo na pojave in kako se vendarle vse da speljati tudi v neko pozitivno smer. Mi smo z Občino Hodoš v letih 2002 in 2003 izvajali projekt Z vi dro do čistjših voda in že takrat smo

ugotavljali, da so v preteklosti na Hodošu že bili bobri. Težko smo si predstavljali, kako in kje, ampak samo ime Hodoš to nakazuje – madžarska beseda hód je po slovensko bober. In morebiti je bilo prav to zadnje prebivališče bobrov, preden so izginili s tega geografskega območja.«

»Za nas je to neka potrditev, da delamo v pravi smeri in da so tudi strokovne napovedi dobre. Občina zelo dobro vzdržuje celotno območje okrog jezera, to moram priznati. Vedno je lepo urejena tudi pot. Z županom Ludvikom Orbanom sva se že pogovarjala tudi, da bi postavili ka-

Se bodo s tem strinjali tudi ribiči in lovci?

»Prepričana sem, da se bodo kar strinjali. Bober rib ne je. Drevo pride zato, da pride do svežih vej, poganjkov in listov. Ostane samo deblo. Manjše veje pospravi v vodo. To so zaloge. Zelo dobro zna predvideti, kaj se bo zgodilo, če bo pregradil potok, kajti zanj je zelo pomembno, da je raven vode čim bolj stabilna in ves čas bo delal v tej smeri. Tudi vhod v vodo naredi tako, da je brlog na suhem, vhod pa v vodi. Prve napake smo naredili ljudje, da smo poselili ravnice ob vodah. Včasih so hiše postavljali le na pobočjih, da ne bi bile poplavljenе, za polja in travnike pa ni problem, če so poplavljeni, saj voda prinese tudi hranila.«

Ljudje smo se zelo oddaljili od narave. Ko se pojavi vrsta, ki dela nekaj po svoje v naravi, ki si jo lastimo, je to razlog za konflikt?

»Problem je tudi, da imajo ljudje okolico hiš urejeno kot dnevne sobe – vse je načrtovano, na črto, vse je na

Nenavadna prijateljstva s prostoživečimi živalmi v naravi nas od časa do časa presenetijo, poznamo sožitje vider in mlinarjev, pa primere udomačenih vran, srn, storkelej ... Je mogoče tudi z bobrom živeti v sožitju, čeprav podira drevje?

»Bober gre kvečjemu dvajset metrov od roba struge v notranjost. Njegovo delovanje zelo dobro sovpadajo z zakonodajo o vodi: ta obvodni prostor je določen kot varnostni pas, ki mora biti zaraščen z vegetacijo, ker je to hkrati filter za odcedne vode s polj, senca za vodo ... to so naravne razmere. Dokler so takšne naravne razmere, ki jih določa tudi zakonodaja, bober v tem pasu ne more narediti nobene škode.«

Koliko je resnice v povezovanju bobra z uničevanjem sadovnjakov?

»Gre za primer iz Švice, za katerega mi je povedal naš švicarski prijatelj, ki se zelo veliko ukvarja z bobri v naravi. Intenzivni nasad je bil tik ob ribniku, druge vegetacije pa tam ni bilo. Zakaj je podrl toliko dreves? Ker so bila na

Marjana Hönigsfeld Adamič je prepričana, da so na Goričkem lahko zelo veseli ponovne naselitve bobra. FOTOGRAFIJA BERNARDA B. PEČEK

»Bober je zavarovana vrsta, je na rdečem seznamu in vključen v evropsko omrežje Natura 2000. Prepovedano ga je kakor koli loviti.«

Kje živi zdaj, kako in od kod se je razširil?

»Ugotoviti moramo, kakšen je njegov habitat danes. Velika Krka ni tako majhna, je kar primerna reka za bobre, tudi na Madžarskem so že bili, torej bi se lahko vrnili po tej reki. Bilo je kar nekaj ovir, tudi železniška proga, regulirani potoki ..., ampak po dvanajstih letih je vseeno našel pot, da se je vrnil. Bober se oddalji od vode le kakšnih 20 metrov, širi pa se proti toku vode – navzgor. Prve sledi bobra na Goričkem smo odkrili lani pozimi. Nismo vedeli, ali se bo ustalil ali ne, toda letos je že dokaj ustaljen, podrl je topol, ki je nato padel na pot, ki poteka okrog Hodoškega jezera, ki smo jo uredili v okviru skupnega projekta. Zaprl je pot, toda to ni tak problem, saj se deblo da odstraniti, mostiček pa je itak potreben obnove.«

Je njegova vrnitev razlog za veselje ali preplah za nevarnost?

kšno dodatno tablo z informacijami o bobru, kajti to je obogatitev tukajšnje biotske pestrosti. In to bi radi primerno razložili ljudem. Če bobri res pridejo in se tukaj ustalijo, lahko to ljudi tudi moti ali pa se bojijo, češ kaj še vse bo. Bojijo pa se samo zato, ker ga ne poznajo, saj so izgubili stik z njim. Ne vedo, kakšna žival je bober, kaj lahko od nje pričakujejo, kakšni so dobri vplivi. Mi o škodi neradi govorimo. Je škoda, če se divja žival prehranjuje v naravi s tistim, kar najde v naravi? To ne more biti škoda. Bober prispeva k večanju biodiverzitete. S svojim delovanjem v naravi povzroča, da se lokalno poveča biodiverziteteta, pa tudi biomasa živali v vodi.«

svoje mestu. Zanje je pač narava lepa le, če je urejena. Toda narava je v resnici večno spreminjanje. Vsako leto je ob reki malo drugače. Ob svobodni reki nastajajo vedno nove mrtvice in meandri. Vse je večno spreminjanje.«

Tudi Goričko se ukvarja s pomanjkanjem vode, ker so potoki hudo-urniški, voda prehitro odteče iz te krajine. Bi bil lahko bober tukaj v pomoč?

»Na Goričkem se že dolgo zavedajo, da je treba vodo zadržati malo dlje. Bober dela v tej smeri, saj zadržuje vodo v pokrajini. Podobno funkcijo so imeli nekoč mlini in mlinščice – zadrževali so vodo.«

»Bober ne povzroča škode, ampak ima vpliv na območju, kjer živi. Vplivi pa so taki in drugačni.«

špalirju oziroma privezana k žici in ni mogel priti do vej. Da pa bi imel posebej rad sadno drevje, ne drži.«

Je pa prisotnost bobra bolj vidna kot prisotnost vidre, ki jo zaznamo le po iztrebkih.

»Znaki so precej vidni, to so sveže oglodane veje, da se izmeriti tudi širino zob in ugotoviti, kako velik je bober. Vemo, da se bober širi in se bo širil, zato je treba ljudi pravi čas pripraviti na to. To nam je predlagal tudi norveški strokovnjak, ki sodeluje z različnimi državami, takimi, kjer imajo malo bobrov in veliko konfliktov, pa tudi takimi, kjer imajo veliko bobrov in malo konfliktov – ker pač znajo zadeve pravilno reševati.«

Kakšna je normalna populacija?

»Normalno je vse, kar je naravno. Dejstvo je, da se življenjski prostor za divje živali v Evropi zmanjšuje. Bobre so skoraj do zadnjega pobili. Zdaj, januarja in februarja, se parijo, spomladi imajo mladiče. Vidre imajo nedoločen čas, največkrat se parijo februarja in marca, mladiče pa imajo maja ali junija. Bober je zavarovana vrsta, je na rdečem seznamu in vključen v evropsko omrežje Natura 2000. Prepovedano ga je kakor koli loviti. Pa-sti so prepovedane, tudi njegovega bivališča se ne sme razdreti, niti se ne sme poslabšati njegovega življenjskega okolja.«

Kako preprečiti, da duh ne bo ušel iz steklenice, da ne boste zamudili z ozaveščanjem ljudi?

»Skušali si bomo pomagati z evropskimi projekti, s pomočjo katerih bomo pravočasno razložili resnično vlogo bobra v naravi. Bober namreč ne povzroča škode, ampak ima vpliv na območju, kjer živi. Vplivi pa so taki in drugačni. Če gledamo bolj dolgoročno, pozitivni vplivi bobra v naravi prevladujejo pred negativnimi. Ne moremo biti vedno mi tisti, ki bomo naravo spreminjali po svoji podobi in svojih potrebah. Nekaj moramo prepustiti tudi sami naravi in v naravi živim živalim.«

Prav takšno naravno okolje je danes za mnoge najdragocenejše bogastvo.

»Vsi govorimo o podnebnih spremembah, pa nič ne naredimo v tej smeri. Če bomo bobra pustili pri miru, bo deloval tam, da bo zadržal vodo v prostoru. Tam se bodo ustvarili novi mikrohabitat, kjer bodo našle prostor nove vrste. Bober bo vedno deloval v smeri svojega preživetja in zadrževanja vode v prostoru – kar pa je dobro tudi za druge.«

Bernarda B. Peček

90.0 95.7 98.7 107.7

TVOJI NAJLJUBŠI HITI